

ЗАГРОЗИ ОСОБИСТІЙ БЕЗПЕЦІ ТУРИСТА

Необхідність дотримання законності і правопорядку на туристичному ринку, недопущення використання цього виду діяльності в інтересах тероризму, незаконної міграції, контрабанди, а також інших протиправних дій обумовлені непорушністю конституційного ладу, суверенітету і територіальної цілісності України.

Прийнятий Верховною Радою України Закон «Про туризм» легалізував принципи державної політики та економічні відносини, що склалися в цій сфері, форми і методи державного регулювання туристською діяльністю, правила поведінки учасників туристського ринку. Вперше на законодавчому рівні було визначено поняття «безпека в галузі туризму».

Головними категоріями, що визначають зміст усієї діяльності із забезпечення безпеки туризму, є небезпеки, які розглядаються як безпосередня чи опосередкована можливість завдати шкоду туристичній галузі.

Небезпеки існують у формі викликів і загроз. Виклики — це сума обставин, що нагромаджуючись, перетворюються у загрози. Реалізації загроз є джерелами шкідливих, небезпечних та уражаючих факторів.

Небезпеки та їх реалізації за своєї природи носять випадковий і прихований характер, вони невизначені в часі й просторі, можуть діяти тотально, виявляються скрізь і завжди.

Небезпеки і джерела негативно діючих факторів традиційно розподіляють на три групи: природного, техногенного і соціального характеру. Окремо можуть бути визначені небезпеки надзвичайного походження. Всі вони спрямовані як на сферу туризму в цілому, так і на її окремі елементи і підсистеми. Але й сама сфера туризму може бути загрозою іншим об'єктам національної безпеки України.

Серед специфічних загроз туризму можна визначити такі: за-

грози особистій безпеці туристів; загрози безпеці підприємцям, що працюють в сфері туризму; загрози безпеці праці в сфері туризму; загрози безпеці місцевого населення; загрози екологічній, громадській, державній безпеці.

Для особистій безпеці туристів найбільш поширеними загрозами є явища і процеси природного характеру, злочини й адміністративні правопорушення, насильницькі дії.

Серед різновидів насильства традиційно виділяють:

- насильство в молодіжному середовищі, жорстока поведінка з дітьми, приниження людей похилого віку, насильство, спрямоване проти власного життя і здоров'я, колективне насильство, загроза вбивством чи заподіянням тяжкої шкоди здоров'ю, торгівля людьми, крадіжки, грабежі, розбої, шахрайство, вимагання, нанесення морального збитку, заподіяння шкоди здоров'ю туристів, у тому числі з використанням наркотичних і психотропних засобів, гіпнозу, звалтувань і насильницьких дій сексуального характеру, приниження честі, гідності і доброго імені людини (наклеп, образа), незаконне поширення персональних даних та порушення недоторканності приватного життя громадянина;

- цивільно-правові провини, що спричинили за собою заподіяння шкоди життю і здоров'ю туриста, утрату чи псування його майна, у тому числі в результаті порушення договірних зобов'язань організаціями туристської індустрії;

- раптові захворювання і нещасні випадки, що відбулися з туристами внаслідок дії негативних природних, соціальних, техногенних чинників і умов.

Провідними причинами перетворення туриста на об'єкт для злочинів, є такі:

- наявність значних сум грошей та (або) інших матеріальних цінностей;
- прагнення відпочиваючих йти на ризик заради нових вражень;
- недружелюбне відношення до туристів з боку місцевого населення;
- небажання туристів повідомляти компетентні органи про злочини скоєні у їх відношенні.

Під загрозами незаконного поширення персональних даних ту-

ристів розуміється несанкціоновані та випадкові доступи до особистих даних відпочиваючих, результатом яких може стати їх знищення, зміна, блокування, копіювання, поширення, а також інші дії.

Злочин найчастіше відбуваються в місцях, де одночасно перебувають потенційні жертви, злочинці і існує сприятлива для злочину обстановка, наприклад:

- пасажирські термінали аеро- та морських портів і залізничних станцій;
- метрополітени, транзитні зони автобусних ліній, великі торговельні центри, пляжі, об'єкти туристського огляду;
- території підвищеної кримінальної небезпеки (місця компактного проживання бідного і безробітного населення, великі індустріальні райони).

Захворювання туристів під час подорожі є звичайним явищем, обумовленим впливом на організм людини патогенних мікроорганізмів, контактів туристів з отрутними рослинами і тваринами, вживанням неякісних продуктів харчування, фізичними і нервово-психологічними перевантаженнями, зловживанням алкоголем, використанням наркотичних препаратів і ін.

Поряд з неналежною якістю наданих суб'єктами туристської індустрії послуг, часто причинами хвороб є поведінка самих туристів, пов'язана з низьким рівнем їхньої культури.

Не меншу загрозу життю і здоров'ю мандрівникам представляють нещасні випадки, під якими українське законодавство розуміє несподівану ненавмисно скоєну дію, яка приводить до смерті людини, її каліцтва чи суттєвого ушкодження організму. Головними причинами нещасних випадків з людьми в місцях масового відпочинку і туризму є:

- ігнорування туристами необхідності реєстрації в органах пошуково-рятувальних служб;
- невірний вибір маршруту та відсутність інформації про його складність, контрольні терміни проходження, рівень підготовки;
- невірне екіпірування, використання несправного спорядження; відсутність досвідчених інструкторів;
- недостатня підготовленість туристів;
- ігнорування вимог знаків попередження про небезпеки; пересування по одинці, відсутність уваги при русі;

© Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.

• незнання метеообстановки і прогнозу погоди на маршруті руху;

• прийняття невірних рішень в умовах екстремальної ситуації; вживання алкоголю;

• відсутність зв'язку;

• недотримання заходів безпеки на маршрутах руху в горах і печерах; вплив природних факторів (каменепадів, лавин, поганих метеоумов, селів, землетрусу...);

• вихід на акваторію у несприятливі погодні умови на маломірних судах;

• слабкі навички в умінні плавати;

• купання в невстановлених місцях і поганих метеоумовах;

• низький рівень відповідальності керівників туристських установ і баз відпочинку щодо організації безпеки громадян на водоймах;

• самовпевненість, переоцінка своїх сил і можливостей людей, що знаходяться в місцях масового відпочинку і туризму.

Причиною виникнення нещасних випадків з туристами часто є ДТП, аварії й катастрофи з повітряними суднами і морськими судами.

Серед джерел негативно діючих чинників виділяються також пожежі.

Усі реалізації загроз особистій безпеці можуть бути представлені у вигляді наступних наслідків для життя і здоров'я туриста: обмеження життєдіяльності туриста (втрата уроджених і придбаних здібностей людини до самообслуговування); утрата працездатності (втрата уроджених і придбаних здібностей людини до дій, спрямованих на досягнення соціально значимого результату у вигляді визначеного продукту чи послуги); і як крайній випадок – смерть туриста.

Матеріальна шкода може виражатися у втраті, чи псуванні майна туристів, включаючи втрату коштів, наданих тур оператору (тур агенту) у рахунок договору про реалізацію туристського продукту, в результаті ненадання (неналежного надання) послуг. До матеріальної шкоди також відноситься втрачена вигода, позбавлення туриста визначених прибутків чи їх частини в резуль-

таті погіршення стану здоров'я чи смерті, необхідність нести додаткові витрати й інші збитки.

Під шкодою з медичної точки зору в нормативних правових актах розуміється порушення анатомічної цілісності і фізіологічної функції органів і тканин людини в результаті впливу фізичних, хімічних, біологічних і психічних факторів зовнішнього середовища.

Моральна шкода – це моральні або фізичні страждання, заподіяні діями (бездіяльністю), що спрямовані на нематеріальні блага, які належать громадянину від народження чи в силу закону (життя, здоров'я, гідність особистості, ділова репутація, недоторканність приватного життя, особиста і сімейна таємниця і т. п.) чи порушають його особисті немайнові або майнові права наприклад, права споживача послуг.

Причини виникнення несприятливих наслідків для туристів носять як об'єктивний, так і суб'єктивний характер, вони відносяться до специфічних «ризиків», що обумовлені: можливістю виникнення природних і техногенних катастроф в зоні розміщення туристських організацій, включаючи маршрути подорожей, а також надзвичайних подій і ситуацій пов'язаних зі станом громадського порядку в країні (місці) тимчасового перебування туристів; неналежним технічним станом об'єктів матеріально-технічної бази туристичної галузі; складним рельєфом місцевості; непрофесійністю персоналу; невідповідністю туристів до подорожі; ненаданням чи наданням неповної інформації туристам про умови відпочинку та інші.

Список літературних джерел

1. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995 р.
2. Закон України. Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, Київ, 2000.
3. Сеульська декларація «Світ і туризм» (прийнята на 14 Генеральній асамблеї Всесвітньої туристської організації, м. Сеул, Південна Корея). Офіційний сайт Всесвітньої туристської організації ООН. URL: <http://www.unwto.org>.
4. Державна програма розвитку туризму в Україні до 2010 року. — Київ, 2002.

© Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Туристичний бізнес: сучасні тренди та стратегії розвитку», КНЕУ, 16 березня 2018 р.